

EKOTURİZM KONUSUNUN ULUSAL MAKALELERDEKİ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ECOTOURISM IN NATIONAL ARTICLES

Prof. Dr. Cemali SARI

Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bölgesel Coğrafya
ABD, csari@akdeniz.edu.tr

Antalya / Türkiye

ORCID: 0000-0001-8377-2337

Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Nehir Nur DELEN

Akdeniz Üniversitesi, Coğrafya Bölümü

Antalya / Türkiye

ORCID: 0000-0002-9663-7924

ÖZET

Ekoturizm çevreyi koruyarak ve doğaya karşı sorumluluk bilincinde yapılan turizm türüdür. Bu çalışmada da ekoturizm konusunda 2010-2021 yılları arasında yazılmış TR Dizinli makalelerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın yöntemi yazın taramasıdır. Belirlenen internet adreslerinde ekoturizm ve ekoturizmin çeşitleri etiketli makaleler taranmıştır. Tespit edilen 296 makale vardır ve bunlar bibliyometrik analiz ile önceden belirlenen kriterler dahilinde incelenmiştir. Analiz sonucunda belirlenen yıllar arasında en çok yayının 2019 yılında yapıldığı, en çok yayın yapan dergi türünün ise üniversitelerin sosyal bilimler enstitüsü dergilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Yazarların bağlı oldukları kurumlara göre olan analiz sonucunda ise Turizm İşletmeciliği ilk sırada yer almaktadır. Coğrafya bölümü ise ikinci sırada olup turizm işletmeciliğini takip etmektedir. Ekoturizm türleri açısından en çok yayın sağlık turizmi ile ilgili olmuştur. Veri toplama yöntemlerinde en çok tercih edilen yöntem görüşme olurken, analiz türünde ise istatistiki analizler en çok tercih edilen türdür. Yöntem ve analiz belirtmeyen makalelerin oranı ise oldukça yüksek olup, %26'lık bir orana sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ekoturizm, Bibliyometrik Analiz, TR Dizin

ABSTRACT

Ecotourism is a type of tourism that is made by protecting the environment and being responsible for nature. In this study, it is aimed to examine the TR Indexed articles written between 2010-2021 on ecotourism. The method of the study is the literature review. Articles labeled ecotourism and types of ecotourism were scanned at the determined internet addresses. There were 296 articles identified and they were examined by bibliometric analysis within predetermined criteria.

As a result of the analysis, it was determined that the most publications were made in 2019 among the years determined, and the most published journal type was the journals of the social sciences institutes of the universities. As a result of the analysis according to the institutions to which the authors are affiliated, Tourism Management is in the first place. The geography department is in the second place and follows tourism management. In terms of ecotourism types, the most publications were related to health tourism. While the most preferred method in data collection methods is interview, statistical analysis is the most preferred type in analysis type. The rate of articles that do not specify methods and analysis is quite high, with a rate of 26%.

Keywords: Tourism, Ecotourism, Bibliometric Analysis, TR Indexed

1. GİRİŞ

Turizm insana özgü sosyal bir olaydır. Dünyadaki de en büyük kitle hareketinin sebebidir. Turizm; bir yerin tarihini, doğal güzelliklerini görmek, bunları tanımak yanında, eğlenmek ve dinlenmek için yapılan gezidir.

“Turizm” terimi, Oxford İngilizce Sözlüğünde ilk kez 1811 yılında yer almasına rağmen, “ekoturizm” kavramı ancak 1983 yılında, Ceballos-Lascurain tarafından kullanılması ile birlikte yazılı metinlere geçebilmiştir (Ozner, 2002). Ceballos-Lascurain 1983 yılında "ekoturizm" kavramını ilk defa ortaya attığında; kavramın, gelişmekte olan doğa seyahatinin yeni bir formunu tanımlamak için kullanılan tek kavram olmadığı görülmektedir. Ceballos-Lascurain (1983) ekoturizmi bir yerdeki geçmişte var olmuş ve şimdi var olan kültürel ifadeler kadar, doğayı, yaban hayatını ve doğal bitkisini inceleme, doğa hayranlığı, görünüşünden zevk alma gibi belli amaçlarla kısmen bozulmamış veya kirletilmemiş doğal alanlara yapılan seyahat olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu TIES (1991) ekoturizmi çevreyi koruyan, yöre halkının kalkınmasını sağlayan ve doğal alanlara yapılan sorumlu bir seyahat olarak tanımlamaktadır.

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) ise eko turizmi, yerel halkın aktif sosyoekonomik katılımının neticesinde halka yarar sağlamakta olan, düşük düzeyde negatif ziyaretçi etkisine sahip olup korumayı geliştiren, doğal ve kültürel çevrenin değerinin anlaşılması ve zevk alınması hususunda nispeten bozulmamış nitelikteki doğal alanlara yönelik olarak gerçekleştirilen, çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaret şeklinde betimlemektedir (The Nature Conservancy, 2009).

1992 Rio Çevre Zirvesi'nde ise sürdürülebilir bir dünya ve çevre için kriterler ortaya koymak amacıyla ekoturizm açıklanmıştır. Bu kriterler, çevreye zarar vermeden, ondan yararlanma yöntemlerinin geliştirilmesi ve tüm yerli halkların kültürlerini yok etmeden, onların turizm faaliyetlerinden yararlanmalarının sağlanması şeklinde özetlenmiştir.

Ekoturizmle bağlantılı olabilecek 35 adet terimin varlığı söz konusudur. Bunlar arasında en çok bilinenler: “doğa turizmi, doğa-temelli veya doğa-odaklı turizm, yaban hayatı turizmi, macera turizmi, yeşil turizm, alternatif turizm, sürdürülebilir turizm, uygun turizm, doğa tatili, bilinçli turizm, araştırma/inceleme turizmi, bilimsel turizm, kültür turizmi, düşük etkili turizm, agro-turizm, kırsal turizm ve yumuşak turizm” olarak sıralanabilir. Bu terimler eş anlamlı değildir, sadece bazı geneliçerikleri paylaşmaktadır. Turizm ve doğayla ilgili hemen hemen her aktivite, ayırım gözetmeksizin uygulandığında her terimden ekoturizmi oluşturacak bir şeyler yakalanabileceği varsayılabilir (Butler, 1991).

Ekoturizm, doğal çevreye en az etkide bulunan ve yerel topluluklara ekonomik yararı amaçlayan bir alternatif bir turizm türüdür. Ekoturizmin dört ilkesi onun daha iyi tanınmasına fırsat vermektedir (Zorzi 2015):

1. Çevre korunmalı ve doğru değerlendirilmelidir.
2. Kazançlar yerel aktörlere eşit olarak dağılmalıdır.
3. Ev sahibi toplumun ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.
4. Özgün ama aynı zamanda sorumlu bir deneyim sunulmalıdır.

Görüldüğü üzere ekoturizm terimi hakkında yapılmış genel itibari ile birbirine benzer niteliklerde tanımlamalar bulunmaktadır. Eko turizmin belirlediği birtakım hedefler de bulunmaktadır. Aslında bunlar eko turizmin esasları olarak da kabul edilebilir. Bu esaslar veyahut hedefler temelde şunlardır;

- Doğal ve kültürel mirasın korunmasına aktif olarak katkıda bulunmak,
- Halkın refah seviyesini yükseltmek,
- Yörenin doğal ve kültürel mirasını turistlere tanıtmak,
- Gruplara olduğu kadar, bağımsız turistlere de en iyi imkanları sunmak,
- Geri kazanılması mümkün olmayan kaynak kayıplarını en aza indirmek,
- Turizm yönetimi ve ilgili organizasyonlarda yerel halkın katılımcı rol alması,
- Turiste tanıtma-bilgilendirme, yerel halka ise kültürel, sosyal ve ekonomik gelişme hizmeti getirmek,
- Turistlerin olduğu kadar yerel halkında sürdürülebilir turizm konusunda bilinçlenmelerini sağlamak,
- Ekoturizm faaliyetlerindeki iş imkanlarını tekelcilikten kurtarıp, yerel halk ile ilgili kurum ve kuruluşlara eşit olarak yayarak geliri dağıtmak,
- Turizm faaliyetlerinin her anlamdaki olumsuz etkilerini en aza indirmek (Turoğlu ve Özdemir, 2005).

2.EKOTURİZM ÇEŞİTLERİ

Eko turizmin temelde belirli başlı hedeflere ve ilkelere dayanmaktadır fakat eko turizmin aynı hedeflere ve ilkelere hizmet etmeyi amaçlayan birçok çeşidi bulunmaktadır. Bu çeşitler Tablo 1.de gösterilmiştir.

Tablo 1. Ekoturizm Çeşitleri

Akarsu Turizmi (Kano-Rafting)	Foto Safari	Özel İlgi Turizmi
Antik Kentler ve Tarihi Çekim Merkezleri	Hava Sporları (Balon Turizmi, Yamaç Paraşütü, Yelken Kanat)	Sağlık Turizmi
Atlı Doğa Yürüyüşü	İnanç Turizmi	Sportif Olta Balıkçılığı
Av Turizmi	Kamp Karavan Turizmi	Sualtı Dalış
Bisiklet Turları,	İpek Yolu	Tarım Ve Çiftlik Turizmi
Botanik (Bitki İnceleme),	Kuş Gözlemciliği	Yaban Hayatı Gözlemciliği
Dağ, Doğa Yürüyüşü (Trekking)	Mağara Turizmi	Yayla Turizmi
Dağcılık	Milli Parklar	

3.AMACI

Çalışmada ekoturizm alanında 2010-2021 yılları arasında yazılmış ulusal makalelerin bibliyometrik olarak analizini gerçekleştirmek amaçlanmıştır. Ekoturizm alanında yazılmış makalelerin genel özellikleri tespit edilecektir. Bu bağlamda çalışma hem bu alanda çalışacak olan araştırmacılara hem de turizm plan ve politikacılarına fikir vermeyi sağlayabilecektir. Aynı zamanda çalışma, ekoturizm alanında yazılmış olan makaleleri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirerek literatürdeki boşlukları doldurmaya katkı sağlayacak olması bakımından da akademik anlamda önem taşımaktadır.

4.KAPSAMI

Çalışmada Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi'nin TR Dizin resmi internet adresinde ve DERGİPARK'ın resmi internet adresinde kayıtlı olan makaleler bibliyometrik bazı özellikler açısından araştırılmıştır. Ekoturizm alanında 2010-2021 yılları arasında yayınlanmış olan makaleler "ekoturizm" ve "eko turizm" anahtar kelimeleri ile taranmıştır. Bunlara ek olarak eko turizmin alt türlerine (Örneğin; yayla turizmi, av turizmi, foto safari, kuş gözlem, milli parklar vs.) ilişkin çalışmalar da taranmıştır. Taranma sonucunda 296 adet makale tespit edilmiştir. Çalışmada makaleler yayınlandığı yıl, dergi türü, sorumlu yazarın bağlı olduğu disiplin, ekoturizm çeşitleri, yazar sayısı, veri toplama yöntemi ve analizi açısından incelenmiştir.

5.YÖNTEMİ

Çalışmada belgesel tarama yöntemi kullanılmıştır. Makaleler yayınlanma yılı, yayınlandıkları dergi, araştırmacının disiplini, konu ve veri toplama yöntemi açısından incelenmiştir. Bu bağlamda Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi'nin TR Dizin resmi internet sitesinde ve DERGİPARK'ın resmi internet sitesinde taranan ve belirlenen makaleler bibliyometrik bazı özellikler açısından değerlendirilmiştir.

Türkiye'de bibliyometrik analiz olarak adlandırılabilir ilk çalışma Ahmet Kemal Özinönü'nün 1970 yılında yazmış olduğu, Türkiye'nin astronomi, fizik, kimya, matematik, biyoloji ve yer bilimleri alanındaki gelişimini ve durumunu incelemek üzere yaptığı çalışmadır (Al, 2008, s. 10).

Çalışmanın uygulama deseni bibliyometrik analize bağlı kalınarak tasarlanmıştır. Bibliyometrik analiz, belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizidir. Bibliyometrik analizler özellikle çalışmaların yıllara göre dağılımını tespit etmede önem arz etmektedir. Yapılan çalışmaların hem niceliksel hem de niteliksel olarak ortaya konulmasını sağlarken, bilimsel bilgiyi birikimsel olarak değerlendirerek de yıllara göre meydana gelmiş olan değişiklikleri gözlemlemeye olanak sağlamaktadır. Bunun yanında bibliyometrik analizler çalışmayı tümevarımsal şekilde incelemeye de olanak sağlaması açısından önemlidir. Bibliyometrik analizle ortaya konulan çalışmalar hem araştırılan konunun hem de konuyu içine alan disiplinin süreç içinde kaydettiği değişimi ve gelişimi ortaya koyabilmektedir. Ayrıca konuya ilişkin eksik ve problemler de açıklayabilmektedir.

Çalışmanın bibliyometrik analizini oluşturan konu ekoturizm terimidir. Ekoturizm terimini ilk olarak Ceballos-Lascurain (1983) bir yerdeki geçmişte var olmuş ve şimdi var olan kültürel ifadeler kadar, doğayı, yaban hayatını ve doğal bitkisini inceleme, doğa hayranlığı, görünüşünden zevk alma gibi belli amaçlarla kısmen bozulmamış veya kirletilmemiş doğal alanlara yapılan seyahat olarak tanımlamaktadır. Sonrasında 1992 Rio Çevre Zirvesi'nde sürdürülebilir bir dünya ve çevre için kriterler ortaya koymak amacıyla kullanılmıştır. Geçen süreç içerisinde de birçok ülke tarafından benimsenmiştir. Özellikle 2002 yılı Mayıs ayında Kanada'da düzenlenen "Dünya Ekoturizm Zirvesi"nde 133 ülkeden, 1100 delegenin katılımıyla ve tüm ülkelerin ortak görüşleriyle bir tanıma sahip olmuştur (<http://www.ekoturizmdernegi.org/>). 2000'li yılların başlarında diğer ülkelere paralel olarak Türkiye'de de ekoturizm teriminin popülerleşmesi artmış, sivil toplum örgütleri tarafından da kuruluşlar kurulmuştur. Bu kuruluşlardan bazıları; Ekoturizm ve Sürdürülebilir Turizm Derneği, Ekoturizm Grubu, Ege Ekoturizm Derneği, Küre Dağları Ekoturizm Derneği'dir.

Çalışma yazın taraması yapılarak hazırlanmıştır. Ekoturizm konusu üzerine yayınlanmış TR Dizinli makalelerin coğrafya anabilim dalı içerisindeki payını da ortaya koyacak olması bakımından önemli ve özgün olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2. Bibliyometrik Analiz Kriterleri

K1	Makalelerin Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı
K2	Makalelerin Yayınlandığı Dergi Türlerine Göre Dağılımı
K3	Makalelerin Sorumlu Yazarlarının Bağlı Oldukları Disiplinlere Göre Dağılımı
K4	Makalelerin Yazar Sayıları Açısından Durumu
K5	Makalelerin Ekoturizm Çeşitlerine Göre Dağılımı
K6	Makalelerin Veri Toplama Yöntemlerine Göre Dağılımı
K7	Makalelerin Veri Analizi Yöntemlerine Göre Dağılımı

6.BULGULAR

Bu bölümde çalışma kapsamında ele alınan 296 makalenin yapılan analiz sonuçları yer almaktadır. Bu analiz sonucunda ortaya çıkan sonuçlar tablolarla detaylandırılmıştır.

K1. Makalelerin Yayınlandığı Yıllara Göre Frekans Dağılımı

Tablo 3. Makalelerin Yayınlandıkları Yıllara Göre Frekans Dağılımı

Yıllar	Makale Sayısı
2010	4
2011	6
2012	23
2013	19
2014	16
2015	23
2016	26
2017	43
2018	29
2019	67
2020	36
2021	4
Toplam	296

Bu analiz Kriter 1’de vurgulanan makalelerin yayınlandığı yıllara göre olan dağılımını göstermektedir. Elde edilen verilere göre ekoturizm alanında en çok 67 makale ile 2019 yılında yayın yapılmıştır. 2019 yılını ise 43 makale ile 2017 yılı takip etmektedir. 2010 yılı ise en az makale yayınlanan yıllardan birisidir. 2010 yılında sadece 4 makale yayınlanmıştır. Ayrıca aynı oranda 2021 yılında da şu ana dek ekoturizm konusuna ilişkin sadece 4 makale yayınlanmıştır (Tablo 3).

Ekoturizm konusunda makalelerin yıllara göre dağılımında istikrarlı bir artış olduğu söylenemez. Fakat 2011 yılında sadece 6 makale yayınlanmışken, 2012 yılında makale sayısının bir anda 23’e çıkması bağlamında 2012 yılının ekoturizm araştırmaları için önem arz ettiği söylenebilir (Tablo 3).

K2. Makalelerin Yayınlandığı Dergi Türlerine Göre Frekans Dağılımı

Tablo 4. Makalelerin Yayınlandıkları Dergilere Göre Frekans Dağılımı

Dergi Türü	Makale Sayısı
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergileri	65
Turizm Araştırma Dergileri	46
Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergileri	29
Bilimsel, Toplumsal ve Akademik Araştırmalar Dergileri	25
Coğrafya Dergileri	24
Sosyal Bilimler Araştırma Dergileri	17
Ormancılık Dergileri	17
İktisadi ve İdari Bilimler Dergileri	15
Tıp Araştırma Dergileri	12
Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergileri	6
Ziraat Araştırma Dergileri	6
Tarım Araştırma Dergileri	4
Mimarlık Araştırma Dergileri	4
Peyzaj Araştırmaları Dergileri	3
Diğer	23
Toplam	296

Kriter 2'ye göre makalelerin yayınlandıkları dergi türlerine göre dağılım verileri oluşturulmuştur. Üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüsü dergileri bu bağlamda 65 makale ile birinci sırada yer almaktadır. Sosyal Bilimler Enstitüleri dergilerini ise 46 makale ile Turizm Araştırma Dergileri, 29 makale ile Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergileri, 25 makale ile Bilimsel, Toplumsal ve Akademik Araştırmalar Dergileri, 24 makale ile de beşinci sırada Coğrafya Dergileri izlemektedir. Sosyal bilimlerin konularına ilişkin yayın yapan dergilerde 17, ormancılık dergilerinde yine 17, iktisadi ve idari bilimlerle ilişkili dergilerde 15 ve tıp alanında araştırmalar yayınlayan dergilerde de 12 ekoturizm alanında makale yayınlanmıştır. Tıp dergilerini seyahat ve otel işletmeciliği dergileri, ziraat araştırma dergileri 6'şar makale ile takip etmektedir. Tarım araştırma dergilerinde ve mimarlık alanındaki dergilerde de 4'er tane makale yayınlanmışken, peyzaj alanında yayın yapan dergilerde ise 3 makale yayınlanmıştır. Kalan 23 makale ise diğer alanlardan dergilerde yayınlanmıştır (Tablo 4).

K3. Yazarların Mensubu Oldukları Disiplinlere Göre Frekans Dağılımı

Tablo 5.Yazarların Bağlı Oldukları Disiplinlere Göre Frekans Dağılımı

Yazarın Mensubu Olduğu Disiplin	Makale Sayısı
Turizm İşletmeciliği	79
Coğrafya	48
Turist Rehberliği	26
Peyzaj Mimarlığı	21
İşletme	12
Tıp	8
Orman	7
Rekreasyon	7
Gastronomi	7
Sağlık yönetimi	7
Mimarlık	5
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	5
Hukuk	5
Ekonomi	4
Otel Lokanta İkram	4
Yönetim ve Organizasyon	3
İlköğretim Öğretmenliği	3
Sağlık İdaresi	3
Diğer	42
Toplam	296

Bu bölümde Kriter 3'te de belirtildiği gibi makalelerin sorumlu yazarlarının bağlı oldukları disipline göre sayısallaştırma işlemi yapılmıştır. Birinci sırada 79 makale ile Turizm İşletmeciliği Bölümü gelmektedir. Coğrafya ise 48 makale ile onu takip etmektedir. Turist Rehberliği 26 makale ile üçüncü sırada yer alırken, Peyzaj Mimarlığı da 21 makale ile dördüncü sıraya yerleşmiştir. İşletme bölümünden 12 makale, Tıp'tan 8 makale, ormancılıkla ilişkili disiplinlerden, rekreasyon bölümünden, gastronomi bölümünden ve sağlık yönetimi bölümünden de 7'şer makale bulunmaktadır. Mimarlık, sosyal bilgiler öğretmenliği ve hukuk bölümlerinden araştırmacılar tarafından da 5'er makale yayınlanmıştır. Ekonomi ve otel, lokanta ve ikram bölümlerinden 4'er makale; yönetim ve organizasyon, ilköğretim öğretmenliği ve sağlık idaresi bölümlerinden de 3'er makale yayınlanmıştır. Geriye kalan 42 makale ise diğer disiplinlere mensup yazarlar tarafından yazılmıştır (Tablo 5).

Bu kriter bağlamında birçok farklı disiplinin ekoturizm ile ilgilendiği tespit edilmiştir. Ekoturizmin birçok çeşidinin olması ile bu durum arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir.

K4. Makalelerin Yazar Sayıları Açısından Durumu

Tablo 6. Yazar Sayısına Göre Frekans Dağılımı

Yazar Sayısına Göre Kategoriler	Makale Sayısı
Tek Yazarlı	91
Çift Yazarlı	136
Üç Yazarlı	57
Dört Yazarlı	9
Beş Yazarlı	1
Altı Yazarlı	2
Toplam	296

Makaleler Kriter 4’de belirtildiği gibi yazar sayısı açısından değerlendirilmiştir. 136 makale iki yazar tarafından, 91 makale tek yazar tarafından, 57 makale üç yazar tarafından, 9 makale dört yazar tarafından, 1 makale beş yazar tarafından ve 2 makale altı yazar tarafından kaleme alınmıştır (Tablo 6).

K5. Ekoturizm Çeşitlerine Göre Frekans Dağılımı

Tablo 7. Ekoturizm Çeşitlerine Göre Frekans Dağılımı

Ekoturizm Türleri	Makale Sayısı
Sağlık Turizmi	47
Tarım ve Çiftlik Turizmi	25
İnanç Turizmi	24
Milli Parklar	18
Yayla Turizmi	15
Dağ Turizmi	12
Mağara Turizmi	11
Özel İlgi Turizmi	11
Antik Kentler (Kültür)	9
Hava Sporları	7
Av Turizmi	4
Bisiklet Turizmi	4
Kamp-Karavan Turizmi	4
Sualtı Turizmi	4
Akarsu Turizmi	3
Kuş Gözlem	3
Botanik	3
Foto Safari	2
Doğa Yürüyüşü Rotaları	2
Atlı Doğa Yürüyüşü	1
Sportif Olta Balıkçılığı	1
İpek Yolu	0

Bahsedildiği üzere ekoturizmin birçok çeşidi bulunmaktadır. Bu turizm çeşitleri ekoturizmin temel öğelerine bağlı kaldıkları sürece ekoturizm olmaktadır. Bu bağlamda Kriter 5’de bu çeşitlere hitaben yazılmış makalelerin dağılımı yer almaktadır. Birinci sırada 47 makale ile sağlık turizmi gelmektedir (Tablo 7).

Sağlık turizmi konusunda bu denli çok makale olmasının temel nedeni sadece turizmci ya da coğrafyacıların değil sağlık alanında araştırma yapanların da araştırma konusu olmasından dolayıdır. Bu bağlamda sağlık turizmi konusunda Sağlık Yönetimi Bölümlerinden, Sağlık İşletmeciliği Bölümlerinden ve Tıp alanındaki araştırmacıların makale sayılarının önemli olduğunu söylemek gerekir.

Sağlık turizmini ikinci sırada 25 makale ile tam ve çiftlik turizmi, üçüncü sırada 24 makale ile inanç turizmi, dördüncü sırada 18 makale ile milli parklar konusunda yazılmış makaleler, beşinci sırada ise 15 makale ile yayla turizmi konusunda yazılmış makaleler takip etmektedir (Tablo 7).

Her ekoturizm çeşidi hakkında en az 1 tane de olsa makale yazılmışken, buna istisna olarak 2010-2021 yılları arasında ipek yolu turizmi hakkında hiç makale yazılmamıştır (Tablo 7).

K6. Veri Toplama Yöntemlerine Göre Frekans Dağılımı

Tablo 8. Veri Toplama Yöntemlerine Göre Frekans Dağılımı

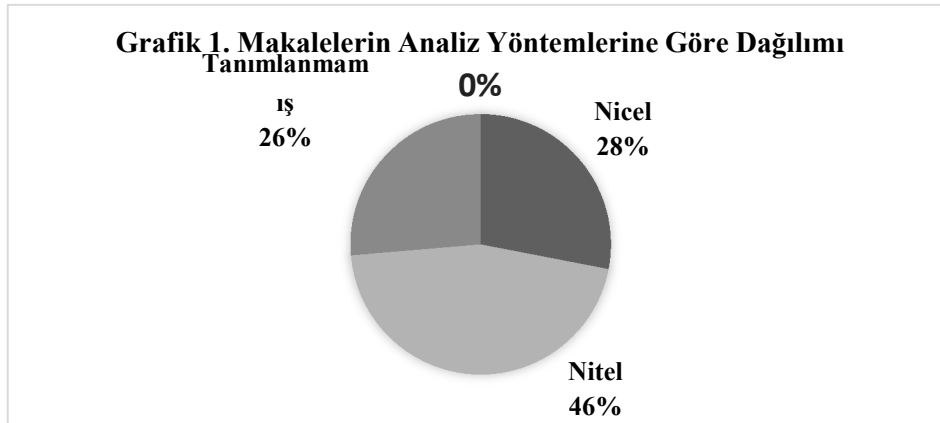
Veri Toplama Yöntemi	Makale Sayısı
Görüşme	68
Anket	55
Doküman	35
Literatür	20
Saha Araştırması	20
Gözlem	7
CBS verileri	6
Odak Grup Görüşmesi	1
Örnek Olay	3
Analitik Hiyerarşi Süreci	2
Yöntem Belirtilmeyen Makale Sayısı	78
Toplam	296

Kriter 6'ya göre makalelerin veri toplama yöntemlerinin dağılım verileri açıklanmıştır. Ekoturizm alanında yazılan makalelerde en çok tercih edilen veri toplama yöntemi 68 makale ile görüşmedir. Anket 55 makale ile ikinci sırada yer alırken, doküman taraması 35 makale ile üçüncü sırada takip etmektedir. 20 makalede literatür taraması ve yine 20 makalede de saha araştırması yapılmıştır. 7 makalede gözlem yoluyla veri toplanırken, CBS kullanılarak veri toplanan makale sayısı ise 6'dır. 3 makalede örnek olay yöntemi kullanılırken 2 makalede Analitik Hiyerarşi Süreci, 1 makalede de odak grup görüşmesi kullanılmıştır. Toplam 296 makaleden 78'inde veri ve yöntem kısmı yer almamaktadır. (Tablo 8). Makalelerde veri ve yöntem kısmı hem makalenin özet bölümünde hem de ayrı bir başlık altında verilmesi gerekmektedir. Belirtilen 78 tane makalede hem özet kısmında veri ve yöntemden bahsedilmemişken, hem de ayrı bir başlık altında da açıklanmamıştır.

K7. Veri Analizi Türlerine Göre Frekans Dağılımı

Tablo 9. Veri Analizi Yöntemlerine Göre Frekans Dağılımı

Veri Analizi Çeşitleri	Makale Sayısı
İstatistik Analizler	55
İçerik Analizi	32
Betimsel Analiz	30
SWOT Analizi	26
Doküman Analizi	22
Literatür Derleme	20
Saha Verilerinin Derlenmesi	19
CBS Analizleri	6
Bibliyometrik Analiz	5
Analitik Hiyerarşi Süreci Analizi	2
Periyodik Analiz	1
Yöntem Belirtilmeyen Makale Sayısı	78
Toplam	296

Kriter 7'ye göre verilerin analiz türlerine göre dağılımları açıklanmıştır. En çok kullanılan analiz türü 55 makale ile istatistiksel analizlerdir. (Tablo 9). Anket veri toplama yöntemi ile veri toplanan tüm makalelerde veriler istatistiksel olarak açıklanmış ve okuyucuya sunulmuştur. İkinci sırada ise içerik analizi 32 makale ile yer alırken, üçüncü sırada onu 30 makale ile betimsel analiz takip etmektedir. Yine SWOT analizi de ekoturizm alanında yazılmış olan makalelerde ok tercih edilen bir yöntem olup, 26 makalede kullanılmıştır. doküman analizi 22, literatür derleme 20, saha verilerinin derlenmesi 19 makalede kullanılmıştır. CBS aracılığı ile analiz edilip okuyucuya sunulan makale sayısı ise 6'dır. 5 makalede bibliyometrik analiz yapılmış olup, 2 makalede Analitik Hiyerarşi Sürecinin analizi yapılmıştır ve 1 makalede de periyot analizi kullanılmıştır. 78 makalede de veri toplama yöntemlerinde de bahsedildiği üzere veri ve analiz kısmı bulunmamaktadır (Tablo 9).

Her makalede yöntem ve analiz bilgilerinin açıklandığı bir bölüm olması gerekmektedir fakat Grafik 1'de görüldüğü üzere yöntem belirtmeyen makale sayısının tüm makaleler arasındaki oranı %26'dır. Ayrıca nicel yöntem kullanılan makalelerin oranı %28 iken, nitel yöntemlerin kullanıldığı makalelerin oranı ise %46'dır (Grafik 1). Bu bağlamda ekoturizm alanında yapılan çalışmalarda daha çok nitel yöntemlerin tercih edildiği görülmektedir.

7. Sonuç

Bibliyometrik analiz araştırılan konuda detaylı bilgi edinilmesini sağlaması, literatür eksiklikleri göstermesi açısından büyük yarar sağlamaktadır. Konuya ilişkin hem niceliksel hem de niteliksel veriler ortaya koyması da bu bağlamda önem arz etmektedir. Ekoturizm alanında yapılmış olan bu bibliyometrik analiz çalışmasında ise iki farklı veri tabanından TR Dizinli dergilerde 2010-2021 yılları arasında yayınlanmış 296 makale değerlendirilmiştir. Bu makaleler yayımlandıkları yıl, dergi türü, yazar sayısı, yazarın bağlı olduğu disiplin, ekoturizm çeşitlerine göre dağılımı, veri toplama yöntemi ve veri analizi yöntemlerine göre irdelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda en çok 67 makale ve %23'lük oran ile 2019 yılında yayın yapıldığı tespit edilmiştir. Yıllara göre dağılım incelendiğinde sürekli bir artışın olmadığı tespit edilmiştir. Dönem dönem ekoturizm alanında yapılan çalışmalar artmakta dönem dönem azalmaktadır. Yazarların mensubu oldukları disiplin açısından bakıldığında ise sorumlu yazarlar ele alınarak veri üretilmiştir. Ekoturizm multidisipliner bir çalışma konusudur. Bu bağlamda da birçok disiplin tarafından araştırılmaktadır. Verilere bakıldığında ise 79 makale ile Turizm İşletmeciliği birinci sırada yer almaktadır. Coğrafya bir yazar tarafından yazılan makale sayısı ise 48'dir ve coğrafyacılar bu makale sayısı ile ikinci sırada yer almaktadır. 136 tane makale çift yazar tarafından yazılmışken, 91'i tek yazar tarafından yazılmıştır. Üç yazarlı makale sayısı 57 iken, onu 9 makale ile dört yazarlı olanlar, 2 makale ile altı yazarlı olanlar ve de 1 makale ile beş yazarlı olanlar takip eder. Yayımlandıkları dergi türlerine bakıldığında ise en çok üniversitelerin Sosyal Bilimler Enstitüsü dergilerinde yayın yapıldığı tespit edilmiştir. 65 makale ile birinci sırada yer almaktadır. Turizm araştırma dergileri 46 makale ile ikinci sırada yer alırken, coğrafya dergilerinde 24 makale yayınlanması ile beşinci sırada yer aldığı tespit edilmiştir. Ekoturizmin çeşitlerine göre olan verilerde ise birinci sırada 47 makale ile sağlık turizmi yer almaktadır. Bunun sebebi de zaten ekoturizmle ilgilenen birçok disiplin varken bir de sağlık alanından araştırmacıların makale yayınlamasıdır. Ekoturizm çeşitleri ile ilgili bir istisna hariç en az bir tane de olsa makale yayınlanmıştır. Bu istisna ise ipek yolu turizmidir. Bu alanda araştırılan yıllar arasında yayınlanmış hiçbir makale tespit edilememiştir. Veri toplamada ise en çok tercih edilen yöntem görüşmedir. 68 makale görüşme sonucu verilerin elde edilmesi ile yazılmıştır. Ankette 55 makalede veri toplama yöntemi olarak kullanılarak önem arz etmektedir. Anketlerde analiz istatistiksel analiz yöntemi ile gerçekleştirilmiş olup 55 adet makalede istatistiksel analiz kullanılmıştır. en çok tercih edilen analiz türü de bu bağlamda istatistiksel analizlerdir. İçerik analizi 32 makalede, betimsel analiz ise 30 makalede kullanılarak istatistiksel analizi takip etmişlerdir. SWOT analizi de 26 çalışmada kullanılarak ekoturizm alanında çok tercih edildiğini ispatlamıştır. Makalelerde öncelikle özet bölümünde kısaca, sonrasında ise ayrı bir başlık altında detaylıca veri toplama ve analiz hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda incelenen makalelere bakıldığında bunun büyük eksikliği hissedilmektedir. Çünkü 78 adet makalede veri toplama ve analizi süreçlerine değinilmemiştir. Bu sonuçta çalışmanın çalışma konusuna ilişkin ortaya çıkardığı en önemli eksikliklerdir. Bu bağlamda hem dergilerin hakemlerinin hem de yazarların daha dikkatli ve titiz olması gerekmektedir.

Çalışma sonucunda, konuya ilişkin hem niteliksel hem de niceliksel veriler elde edilmiştir. Ekoturizm günden güne ilginin arttığı bir turizm çeşidi olarak ele alındığında bu alanda yayın yapılması hem konu ile ilgilenen araştırmacılara hem de turizm plan ve politikacılarına fikir sunmaktadır. Bu çalışma ile de bu konuda katkı sağlandığı düşünülmektedir. Ayrıca makalelerdeki mevcut eksiklikleri tespit etmesi açısından da araştırmacılara katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma ile birlikte elde edilen bir diğer sonuç ise coğrafyanın ekoturizm konusundaki araştırmalarda olan varlığının tespitidir. Coğrafya en temelde insanla mekanı birlikte düşünüp inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanırsa, ekoturizm kesinlikle coğrafyacı araştırmacıların ilgilenmesi gereken bir konudur. Bu nedenle coğrafyacıardan konuya ilişkin daha fazla araştırma yapması beklenmektedir.

8. Kaynakça

Al, U. (2008). Türkiye'nin Bilimsel Yayın Politikası: Atıf Dizinlerine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

ButlerRichard, "Tourism, Environment AndSustainable Development", Environmental Conservation, No: 18-3, 1991, P. 201-209.

Ozner, S.(2002), "Ekoturizm Nedir, Ne Değildir? 2002 Dünya Ekoturizm Yılı'nın Amacı Nedir?", İ. Turizm Şurası Bildirileri, 2. Cilt, S.319–323.

Ties, (2008). The International EcotourismSociety Global EcotourismFactSheet.

Turoğlu, H , Özdemir, H . (2011). Bartın İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi . Doğu Coğrafya Dergisi , 10 (13) , 97-116 .

The Nature Conservancy. (2009). <https://www.nature.org/greenliving/what-isecotourism.xml>.

Zorzi, A. (2015). L'écotourismePermet-İl De ModifierLesComportementsDesCitadins En MilieuMétropolitain? Le Cas De Paris (Master Tourisme Et Hôtellerie). Toulouse: Université De ToulouseI-Jean Jaures.

<http://www.ekoturizmdernegi.org/> (Erişim Tarihi: 05/06/2021).

9. Extended Abstract

Tourism is a human-specific social phenomenon. It is also the cause of the largest mass movement in the world. Tourism; It is a trip to see the history and natural beauties of a place, to get to know them, as well as to have fun and relax. Ecotourism, on the other hand, is defined as a responsible travel to natural areas that protects the environment, ensures the development of the local people. There are 35 terms that can be associated with ecotourism. The most well-known among them are: "nature tourism, nature-based or nature-oriented tourism, wildlife tourism, adventure tourism, green tourism, alternative tourism, sustainable tourism, appropriate tourism, nature vacation, conscious tourism, research/review tourism, scientific tourism, cultural tourism, low-impact tourism, agro-tourism, rural tourism and soft tourism. Related to these, there are sub-types of ecotourism. Although the number of these sub-species is 23, highland tourism, hunting tourism, photo safari, bird watching are examples of these varieties.

In this study, it is aimed to perform bibliometric analysis of national articles written between 2010-2021 in the field of ecotourism. The general characteristics of the articles written in the field of ecotourism will be determined. In this context, the study will provide ideas for both researchers who will work in this field and tourism plans and politicians. At the same time, the study is academically important as it will contribute to filling the gaps in the literature by evaluating the articles written in the field of ecotourism with a holistic perspective. In the study, the articles registered in the official website of TR Index of the National Academic Network and Information Center and the official website of DERGİPARK were investigated in terms of some bibliometric features. The articles published between 2010-2021 in the field of ecotourism were scanned with the keywords "ecotourism" and "eco tourism". In addition to these, studies on sub-types of eco-tourism (For example, highland tourism, hunting tourism, photo safari, bird watching, national parks, etc.) were also scanned. As a result of the search, 296 articles were identified. Documentary scanning method was used in the study. The articles were examined in terms of the year of publication, the journal in which they were published, the discipline of the researcher, the subject and the data collection method. In this context, the articles scanned and determined on the official website of TR Index of the National Academic Network and Information Center and the official website of DERGİPARK were evaluated in terms of bibliometrically determined criteria.

These criteria are; The distribution of articles according to the years they were published, the distribution of the articles according to the types of journals in which they were published, the distribution of the responsible authors of the articles according to the disciplines they belong to, the status of the articles in terms of the number of authors, the distribution of the articles according to the ecotourism types, the distribution of the articles according to the data collection methods, the distribution of the articles according to the data analysis methods.

Considering the distribution by years, which is the first criterion, the most publications were made in 2019 with 67 articles. It has been determined that there is no steady increase over the years. When examined in terms of journal type, the journals of social sciences institutes of universities are in the first place with 65 articles. It ranks fourth with 24 articles published in geography journals. While the most publications are from the tourism management section with 79 articles, the authors publishing from the geography section are in the second place with 48 articles in this category. This proves that the discipline of geography is one of the disciplines that come to the fore in ecotourism. In the analysis according to the number of authors, which is another criterion, it was determined that the articles with two authors were published at most. This contributed to the study quantitatively.

Among the ecotourism types, the most articles on health tourism have been identified. The reason for this is that ecotourism is a multidisciplinary subject, as well as the publication of researchers from the field of health. While it has been determined that at least one article has been published on all types of ecotourism, it is noteworthy that no publication has been made about only silk road tourism.

The most preferred method in terms of data collection method was the interview, which is one of the qualitative methods. The second place is followed by the questionnaire, which is one of the ten quantitative data collection methods. According to the last criterion, data analysis, statistical analysis was the most preferred type of analysis. This is due to the fact that all surveys are analyzed with statistical analysis methods. Statistical analysis is followed by content analysis in the second place and descriptive analysis in the third place. The number of articles whose data collection and analysis type was not specified was 78, and the rate was 26%. This number is quite high. Because the data collection and analysis method should be explained both in the abstract and as a part of the article.

While the authors preferred qualitative methods at a rate of 46%, they preferred quantitative methods at a rate of 28%. This shows that qualitative methods come to the fore in ecotourism research.

As a result of the study, both qualitative and quantitative data on the subject were obtained. When ecotourism is considered as a type of tourism where interest is increasing day by day, publishing in this field offers ideas both to researchers interested in the subject and to tourism plans and politicians. It is thought that this study also contributed to this issue. It also contributes to the researchers in terms of identifying the existing deficiencies in the articles.

Another result obtained with this study is the determination of the presence of geography in research on ecotourism. If geography is basically defined as a science that thinks and examines people and space together, ecotourism is definitely a subject that geographers should be interested in. Therefore, geographers are expected to do more research on the subject.